

عملکرد شورای حقوق بشر سازمان ملل نسبت به اسرائیل

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۱/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۴/۰۵

مجید بزرگمهری*

حمید جاننثار ملکوتی**

چکیده

بر اساس یافته‌های این مقاله، شورای حقوق بشر همواره تلاش کرده است مواضع صریحی در مورد اقدامات جنایتکارانه و ضد حقوق بشری اسرائیل اتخاذ کند و وظیفه قانونی خود را بدون ملاحظات سیاسی و فشار قدرت‌ها و لابی حامی اسرائیل، به انجام رسانده است. با وجود این، به علت سیاست‌زدگی شورای امنیت سازمان ملل متحد، اقدامات و فعالیت‌های این شورا، تأثیر چندانی بر رفتارهای ضد حقوق بشری رژیم اسرائیل نداشته است. آراء منفی یا ممتنع برخی از کشورهای عضو شورای حقوق بشر نیز با حساسیتی که در مورد اهمیت رعایت حقوق بشر از خود نشان می‌دهند، ناسازگار است.

واژگان کلیدی: شورای حقوق بشر، رژیم اسرائیل، فلسطین، شورای امنیت.

e.mail: bozorg_majid@yahoo.com

* دانشیار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

hamid_janesar66@yahoo.com

** پژوهشگر روابط بین‌الملل، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

فصلنامه مطالعات راهبردی • سال نوزدهم • شماره اول • بهار ۱۳۹۵ • شماره مسلسل ۷۱

مقدمه

موضوع حقوق بشر و توجه به کرامت و حیثیت ذاتی یکایک انسان‌ها یکی از مهم‌ترین موضوعات مورد توجه حقوق بین‌الملل در جهان امروز است (خرازی، ۱۳۸۶: ۷)؛ به‌طوری که در ساختار و عملکرد سازمان ملل متحد در دهه‌های اخیر، مسائل مربوط به حقوق بشر بخش عظیمی از فعالیت‌های این سازمان را به خود اختصاص داده است. در این ارتباط، کمیسیون حقوق بشر که یکی از ارکان فرعی شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد راجع به حقوق بشر بود، توسط این شورا و در راستای اجرای مفاد ماده ۶۸ منشور ملل متحد در سال ۱۹۴۶، تأسیس شد. اما بعد از تحولات ساختاری سازمان ملل متحد در آغاز هزاره سوم میلادی، شورای حقوق بشر به‌عنوان یکی از ارکان فرعی مجمع عمومی در سال ۲۰۰۶ جایگزین کمیسیون حقوق بشر گردید (میرعباسی، ۱۳۸۸: ۴۰-۷) یکی از موضوعات مورد توجه کمیته و شورای حقوق بشر، اسرائیل است، که پس از جنگ جهانی دوم طی فراز و نشیب‌هایی در سال ۱۹۴۸ در درون سرزمین فلسطین تأسیس گردید و به‌طور مستمر حقوق مردم فلسطین را نقض کرده و سابقه تیره‌ای در نادیده گرفتن حقوق، معاهدات و عرف‌های بین‌المللی و حتی تعهدات خود در معاهدات دوجانبه با طرف فلسطینی دارد (گودرزی، ۱۳۹۱).

از جمله مهم‌ترین موارد نقض حقوق بشر توسط اسرائیل در اراضی اشغالی فلسطین در ۱۹۴۸ و اراضی اشغالی عربی بعد از سال ۱۹۶۷، اخراج و جابجایی اجباری، تبعیض و محرومیت‌های شهروندی، نقض حقوق اقلیت‌ها، نقض حق حیات، شهرک‌سازی و یهودی‌سازی قدس، تخریب منازل و مصادره اراضی، خشونت شهرک‌نشینان، نقض حقوق کودکان، نقض حقوق زنان فلسطینی، برخورد با آزادی بیان و محاصره نوار غزه است (احمدیان، ۱۳۹۲). سؤال این مقاله عبارت از این است که عملکرد شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در رسیدگی به موارد نقض حقوق بشر اسرائیل علیه فلسطینی‌ها طی سال‌های ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۲ چگونه بوده است؟ بر اساس یافته‌های این پژوهش، شورای حقوق بشر همواره تلاش کرده است مواضع صریحی در مورد اقدامات جنایتکارانه و ضد حقوق بشری اسرائیل اتخاذ

کند و وظیفه قانونی خود را بدون ملاحظات سیاسی و فشار قدرت‌ها و لابی حامی اسرائیل، در این راستا به انجام رسانده است. با وجود این، به علت سیاست‌زدگی شورای امنیت سازمان ملل متحد، اقدامات و فعالیت‌های کمیته حقوق بشر تأثیر چندانی بر رفتارهای ضد حقوق بشری رژیم اسرائیل نداشته است.

الف. مفهوم حقوق بشر

منشأ فکری و فلسفه حقوق بشر نهفته در مفهوم «حقوق طبیعی» است، که بنیان‌های نظری آن بعد از انقلاب آمریکا (۱۷۷۶) و انقلاب فرانسه (۱۷۸۹) در قرن هیجدهم شکل گرفت و به ابزاری برای محافظت از افراد در مقابل استبداد مطلق پادشاهان تبدیل شد. ادعای اصلی طرفداران این تفکر که عمدتاً لیبرال‌ها بودند، این بود که هر فردی دارای برخی از حقوق ذاتی و طبیعی است و اینکه این حقوق غیرقابل انکار بوده و باید مورد احترام قرار گیرد (Uvin, 2004: 9). از این رو، نفس حمایت از شأن و کرامت انسانی، هسته اصلی و محوری مفهوم حقوق بشر را تشکیل می‌دهد. حقوق بشر اساسی‌ترین و ابتدایی‌ترین حقوقی است که هر فرد به طور ذاتی، فطری و به دلیل صرف انسان بودن، از آن بهره‌مند است. حق زندگی، منع شکنجه، منع برده داری، حق برخورداری از محاکمه منصفانه، آزادی بیان، آزادی فکر، عقیده و مذهب از جمله مهمترین حقوق بنیادین بشر محسوب می‌شوند. مطابق اعلامیه جهانی حقوق بشر و سایر اسناد بین‌المللی، این حقوق ویژگی‌هایی همچون جهان شمول بودن، سلب ناشدنی، انتقال‌ناپذیری، تفکیک‌ناپذیری، عدم تبعیض و برابری طلبی، به‌هم‌پیوستگی و درهم‌تنیدگی را داراست.

از این رو، به تمامی افراد در هر جایی از جهان تعلق دارد و هیچ‌کس را نمی‌توان به صرف منطقه جغرافیایی که در آن زیست می‌کند، از حقوق بشر محروم کرد. ضمن اینکه همه افراد فارغ از عواملی چون نژاد، ملیت، جنسیت و غیره در برخورداری از این حقوق با هم برابر و یکسان هستند و در این خصوص کسی را بر دیگری برتری نیست. این حقوق شامل حقوق طبیعی یا حقوق قانونی که در قوانین ملی و بین‌المللی موجود هستند می‌شود. نقض حقوق بشر زمانی رخ می‌دهد که این حقوق توسط دولت یا نهاد غیردولتی یا برخی از افراد، مورد

سوءاستفاده قرار گیرند؛ یا حقوق اساسی (از جمله حقوق مدنی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی) آن‌ها انکار و نادیده گرفته شود یا هنگامی که هر دولت یا نهاد غیردولتی بخشی از پیمان میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و یا دیگر حقوق بین‌المللی و حقوق بشردوستانه را در مورد برخی از افراد رعایت نکند.

ب. شورای حقوق بشر

شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد به‌عنوان سازمانی بین‌الدولی، در ۱۵ مارس ۲۰۰۶ پایه‌ریزی شد. وظیفه این شورا، نظارت بر اجرای مفاد منشور حقوق بشر در کشورهای عضو سازمان ملل متحد است. در مواردی که مسئله‌ای وجود داشته باشد، این شورا می‌تواند نمایندگانی را برای بازدید نزدیک از وضعیت، اعزام کند. شورای حقوق بشر همچنین مسئولیت ارتقاء احترام جهانی برای حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همگان، صرف‌نظر از هر نوع تمایز و به شیوه‌ای عادلانه و برابر و همچنین رسیدگی به وضعیت‌های ناقض حقوق بشر از جمله نقض فاحش و نظام‌مند و ارائه توصیه در این خصوص، را بر عهده دارد. دو مورد از مهم‌ترین مأموریت‌های شورای حقوق بشر مندرج در قطعنامه ۶۰/۲۵۱ مجمع عمومی به شرح زیر است:

۱. انجام بازبینی دوره‌ای جهانی^۱، بر اساس اطلاعات عینی و قابل اعتماد برای تحقق تعهدات حقوق بشری تمام کشورها و اصل جهانشمولی و مبتنی بر گفتگوی تعاملی با مشارکت کامل کشور مربوطه؛
۲. مشارکت در زمینه پیش‌گیری از نقض حقوق بشر از طریق گفتگو و همکاری و واکنش سریع در موارد اضطراری (A/RES/60/251).

بر این اساس، مهم‌ترین سازوکارهای پیش‌بینی‌شده برای شورای حقوق بشر عبارتند از «مکانیسم جهانشمول بررسی دوره‌ای حقوق بشر»، «سازوکار رویه‌های ویژه»، «کمیته مشورتی شورای حقوق بشر» و «رویه‌های شکایت».

ج. گزارش‌های شورای حقوق بشر در مورد اسرائیل

پس از انحلال کمیسیون حقوق بشر، شورای حقوق بشر بدون وقفه پرونده حقوق بشر اسرائیل را بر عهده گرفت و از همان ابتدا، گزارش‌های گزارش‌گر ویژه خود در اراضی اشغالی را دریافت و مورد بررسی قرار داد. جان دوگارد آفریقایی که از سال ۲۰۰۱ به‌عنوان گزارش‌گر ویژه کمیسیون حقوق بشر تعیین شده بود، پس از انحلال کمیسیون، همچنان کار خود را در قالب گزارش‌گر ویژه شورای حقوق بشر تا سال ۲۰۰۸ ادامه داد. وی بعد از آغاز به کار شورای حقوق بشر، از ۱۵ مارس ۲۰۰۶ تا سال ۲۰۰۸ هفت گزارش در خصوص وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی بعد از سال ۱۹۶۷ تنظیم کرد. پس از تعیین ریچارد فالک آمریکایی به‌عنوان گزارش‌گر ویژه در اراضی اشغالی نیز وی از سال ۲۰۰۸ تا پایان سال ۲۰۱۲، هشت گزارش تنظیم کرد. بنابراین، گزارش‌گران ویژه شورای حقوق بشر در اراضی اشغالی در مجموع از زمان آغاز به کار شورا تا پایان سال ۲۰۱۲ در مجموع ۱۵ گزارش تدوین کردند. اولین گزارش گزارش‌گر ویژه شورای حقوق بشر با محوریت درگیری و محاصره غزه صادر شد.

در ژوئن ۲۰۰۶، پس از دستگیری سرجوخه «گیلاد شالیت»^۱ توسط شبه نظامیان فلسطینی و شلیک مداوم راکت‌های گروه قسام به اسرائیل، این رژیم بمباران غزه را آغاز کرد؛ که باعث تلفات گسترده، تخریب خانه‌ها، زمین‌های کشاورزی و زیرساخت‌ها و در نتیجه، در مقیاس وسیع منجر به نقض حقوق بشر و حقوق بشردوستانه بین‌المللی شد. این گزارش در قالب ۲۲ صفحه و به تاریخ ۲۷ سپتامبر ۲۰۰۶ ارائه شد. به‌طور کلی، موضوعات اصلی مورد نظر گزارش‌گر ویژه در این گزارش، شامل بررسی اشغال، بحران کنونی در غزه، کرانه‌های غربی، بیت‌المقدس و دیوار، شهرک‌سازی، جنوب هبرون و دیوار کوچک، دره اردن، تخریب خانه‌ها، جدایی از خانواده، پست‌های بازرسی، اجرای عدالت، بحران انسانی و منابع مالی تشکیلات خودگردان فلسطینی است. گزارش‌گر ویژه به شکل خاصی به بحران غزه و «عملیات باران تابستان»^۲ نیروهای دفاعی اسرائیل برای کنترل غزه که با توپخانه‌های سنگین همراه بود اشاره

---

1. Gilad Shalit
2. Operation Summer Rains

دارد. در فرایند «عملیات باران تابستان» در ۲۸ ژوئن ۲۰۰۶، نیروی هوایی اسرائیل تأسیسات عمومی در غزه را بمباران کرد. عملیات نظامی اسرائیل باعث تخریب زیرساخت‌ها و اخلال در شبکه‌های برق و آب‌رسانی در غزه شد.

همچنین گزارش‌گر ویژه اشاره دارد به تاخت و تازهای متعدد و مکرر اسرائیل به نوار غزه بعد از ۲۵ ژوئن ۲۰۰۶، که باعث کشته شدن بسیاری از غیرنظامیان فلسطینی و همچنین تخریب خانه‌ها شده است. وی در ادامه به گلوله‌باران بی‌امان نظامیان اسرائیل علیه مردم فلسطین و استفاده از بمب‌های صوتی و ترور هدفمند علیه شهروندان فلسطینی اشاره دارد. دوگارد از وخامت شرایط بیمارستان‌ها، اوضاع سلامت در نوار غزه و کمبود مواد غذایی و فقر به وجود آمده، انتقاد می‌کند. همچنین وی به ارزیابی حقوقی اقدامات اسرائیل پرداخته و اسرائیل را به نقض حقوق بشردوستانه محکوم می‌کند. در ادامه گزارش، دوگارد بر تخطی اسرائیل از حقوق بشر فلسطینیان به شیوه‌های گوناگون در کرانه باختری و بیت‌المقدس شرقی، از جمله ادامه ساخت دیوار حائل، اشاره دارد. وی ساخت شهرک‌های یهودی‌نشین در کرانه باختری را غیرقانونی می‌داند و از ساخت دیواری کوچک در جنوب شهر هبرون خبر می‌دهد. در بخش آخر هم دوگارد به نظر مشورتی دیوان دادگستری بین‌المللی و سازمان ملل در خصوص نامشروع بودن ساخت دیوار حائل تأکید دارد.

گزارش‌گر ویژه با جمع‌بندی گزارش خود صراحتاً اسرائیل را به نقض آشکار هنجارهای بین‌المللی حقوق بشر و حقوق بشردوستانه بین‌المللی محکوم می‌کند (A/HRC/2/5). گزارش دوم دوگارد در واقع تکرار مفاد همین گزارش بود که در قالب گزارش موقت در تاریخ ۲۷ دسامبر ۲۰۰۶ به مجمع عمومی سازمان ملل ارائه شد (A/61/470). اما گزارش سوم دوگارد به دنبال اجرای قطعنامه S-1/1 شورای حقوق بشر که در آن تصمیم به اعزام مأموریت حقیقت‌یابی فوری به ریاست گزارش‌گر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر در سرزمین‌های اشغالی فلسطین از سال ۱۹۶۷ گرفته شد، در تاریخ ۲۰ دسامبر ۲۰۰۶ ارائه شد. گزارش‌گر ویژه در این گزارش که در سه صفحه و ۱۳ بند خلاصه شده بود، از مشکلات موجود در برابر مأموریتش برای بررسی وضعیت واقعی در غزه پس از شروع عملیات باران تابستان گزارش

می‌دهد. وی در مجموع اذعان می‌کند که به علت وجود برخی از موانع و عدم همکاری اسرائیل، نتوانسته این مأموریت حقیقت‌یابی را انجام دهد (A/HRC/4/116) گزارش چهارم دوگارد در ۲۹ ژانویه ۲۰۰۷ در قالب ۲۴ صفحه تنظیم شد.

این گزارش هم مانند گزارش قبلی به دنبال تصویب قطعنامه S-1/1 شورای حقوق بشر و پس از اینکه طی آن تصمیم به اعزام کمیته حقیقت‌یاب فوری به سرپرستی گزارش‌گر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر در سرزمین‌های فلسطینی اشغال از سال ۱۹۶۷ گرفته شد، تنظیم شد. در واقع کمیته حقیقت‌یاب در امور غزه به دنبال عملیات باران تابستان توسط نیروهای اسرائیل در ژوئن ۲۰۰۶ و گزارش نقض حقوق بشر در این عملیات توسط شورای حقوق بشر تأسیس شد. همان‌گونه که در گزارش شماره A/HRC/2/5 دوگارد اشاره شده بود، در پاسخ به دستگیری سرخوخه گیلااد شالیت توسط شبه نظامیان فلسطینی در ۲۵ ژوئن ۲۰۰۶ و شلیک مداوم راکت‌های قسام به اسرائیل، اسرائیل دو عملیات بزرگ نظامی با نام‌های «عملیات باران تابستان» و «عملیات پاییز ابرها»^۱ در غزه انجام داد. در این عملیات‌ها، نیروهای دفاعی اسرائیل با تکرار تهاجم نظامی به غزه همراه با بمباران توپخانه سنگین و حملات موشکی هوا به زمین، باعث ویران شدن یا آسیب دیدن مدارس، بیمارستان‌ها، مساجد، ساختمان‌های عمومی، پل‌ها، خطوط لوله آب و شبکه‌های برق شد. گزارش‌گر ویژه تأکید دارد استفاده بی‌رویه از قدرت نظامی علیه غیرنظامیان و اهداف غیرنظامی، جنایات جنگی محسوب می‌شود.

اما به طور کلی، دوگارد در این گزارش موضوعاتی از قبیل اوضاع در غزه، کرانه غربی و بیت‌المقدس شرقی، شرایط زندانیان فلسطینی، ترور هدفمند، جدایی از خانواده، تبعیض نژادی و آپارتاید، بحران انسانی و خودداری از کمک‌های مالی به تشکیلات خودگردان فلسطینی، پاسخگویی و مسئولیت بین‌المللی و همچنین جامعه مدنی و حفاظت از حقوق بشر را در کانون توجه خود قرار می‌دهد. همچنین وی اشاره می‌کند که تاخت و تازهای مکرر اسرائیل به کرانه غربی، ساخت و ساز دیوار، تخریب خانه‌ها و پست‌های بازرسی از موارد نقض حقوق بشر است. به علاوه، ادامه شهرک‌سازی‌ها و شرایط وخیم زندانیان فلسطینی در زندان‌های اسرائیل از موارد دیگر نقض حقوق بشر است. در ادامه، گزارش‌گر ویژه تأکید دارد افراد مسئول شلیک

---

1. Operation Autumn Clouds

موشک‌ها و راکت‌ها به مناطق غیرنظامی، بدون هیچ مصونیت نظامی، آشکارا باید دستگیر و محاکمه شوند. هرچند جنایات فردی مهم است، اما نقض قواعد آمره حقوق بین‌الملل از سوی اسرائیل علیه مردم فلسطین، نباید نادیده گرفته شوند.

دوگارد در جمع‌بندی خود در این گزارش تأکید می‌کند که اوضاع اراضی اشغالی فلسطین از اهمیت ویژه‌ای برای آینده حقوق بشر در جهان برخوردار است (A/HRC/4/17). جان دوگارد گزارش پنجم خود را به دنبال اجرای قطعنامه S-1/1 شورای حقوق بشر در قالب ۵ صفحه، که در واقع فقط مروری کوتاه بر گزارشات قبلی خود بوده، را ارائه کرد. وی در این گزارش، بر مباحث قبلی خود از جمله نقض حقوق بشر و حقوق بشر دوستانه توسط اسرائیل تأکید می‌کند (A/HRC/5/11). گزارش ششم دوگارد با ابعادی جدیدتر، در تاریخ ۱۷ آگوست ۲۰۰۷ در قالب ۲۲ صفحه ارائه شد. محورهای اساسی این گزارش شامل حق تعیین سرنوشت مردم فلسطین، اشغال اراضی اشغالی فلسطین، با توجه خاص به غزه، حقوق بشر در کرانه باختری و شرق بیت‌المقدس، نقض ممنوعیت بازداشت‌های خودسرانه، غیرانسانی و اعدام‌های فراقضائی و همچنین نقش سازمان ملل متحد در حمایت از حقوق بشر در سرزمین اشغالی فلسطین است. در بخش اول گزارش مذکور، گزارش‌گر ویژه به این نکته اشاره می‌کند که مردم فلسطین از حق تعیین سرنوشت خود محروم شده‌اند و این حق برای نزدیک به ۶۰ سال توسط اسرائیل انکار شده است.

در بخش دیگر، دوگارد به این نکته می‌پردازد که ۴۰ سال است سرزمین‌های فلسطین، از جمله کرانه غربی، بیت‌المقدس شرقی و نوار غزه توسط اسرائیل اشغال شده و همچنان در اشغال باقی مانده است. وی از نهادهای بین‌المللی می‌خواهد تا فشار بر اسرائیل را برای انجام تعهدات بین‌المللی خود افزایش دهند. همچنین وی در بخش بعدی اذعان می‌کند که هرچند وضعیت حقوق بشر در کرانه غربی از اواسط ژوئن (۲۰۰۷) بهبود یافته، اما شهرک‌سازی‌ها در حال گسترش است و پست‌های بازرسی همچنان باقی مانده است. دوگارد تأکید می‌کند که ساخت دیوار در اراضی اشغالی به وضوح غیرقانونی است و اشاره می‌کند به نظر مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری در تاریخ ۹ ژوئیه سال ۲۰۰۴، مبنی بر اینکه ساخت و ساز دیوار حائل در اراضی اشغالی بر خلاف قوانین بین‌المللی بوده و اسرائیل موظف است به ساخت و

ساز دیوار پایان دهد. در ادامه، گزارش‌گر ویژه از اوضاع فلسطینیان در دره اردن انتقاد و اسرائیل را به نقض حقوق بشر در کرانه باختری و غزه محکوم می‌کند. دوگارد همین‌طور از وضعیت وخیم زندانیان فلسطینی در زندان‌های اسرائیل، اعدام‌های فراقضائی و ترورهای هدفمند اسرائیل گزارش می‌دهد.

در بخش آخر این گزارش، وی سازمان ملل متحد را حافظ نهایی حمایت از حقوق بشر در اراضی اشغالی می‌داند؛ ولی اقدامات «گروه چهارجانبه»^۱ را منفعلانه توصیف کرده است. وی در قسمت توصیه‌های خود اذعان می‌کند که اشغال ۴۰ ساله اسرائیل در کرانه غربی، بیت‌المقدس شرقی و نوار غزه موجب نقض متعدد حقوق بشر و حقوق بشردوستانه بین‌المللی شده است. از سوی دیگر، از گروه‌های شبه نظامی فلسطینی می‌خواهد حملات خود را به اهداف غیر نظامی پایان دهند و مطابق با قوانین انسان‌دوستانه بین‌المللی عمل نمایند (A/62/275). جان دوگارد آخرین گزارش خود را به‌عنوان گزارش‌گر ویژه شورای حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین، در تاریخ ۲۱ ژانویه ۲۰۰۸ در قالب ۲۵ صفحه ارائه کرد. مباحث اساسی در این گزارش، شامل موضوعاتی همچون انتقاد گزارش‌گر ویژه از برخی مباحث مانند اشغال سرزمین‌های فلسطین، اشغال غزه، اقدامات اسرائیل علیه غزه و عواقب آن، حقوق بشر در کرانه غربی و بیت‌المقدس، برخورد با بازداشت شدگان و زندانیان محکوم فلسطینی، حق تعیین سرنوشت مردم فلسطین، مذاکرات صلح و اقدامات گروه چهارجانبه و سازمان ملل متحد بود. وی در این گزارش بر مباحث پیشین خود تأکید داشت (A/HRC/7/17).

در ادامه سیستم «رویه ویژه» شورای حقوق بشر در خصوص وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین، شورای مذکور ریچارد فالک را در سال ۲۰۰۸ به‌عنوان جایگزین جان دوگارد انتخاب کرد. بدین ترتیب، پس از پایان کار جان دوگارد، جانشین وی ریچارد فالک اولین گزارش خود در خصوص وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین و دیگر اراضی اشغالی

---

۱. گروه چهارجانبه، متشکل از سازمان ملل متحد، اتحادیه اروپا، فدراسیون روسیه و ایالات متحده آمریکا می‌باشد. این گروه چهارجانبه به صورت غیررسمی در سال ۲۰۰۳ و بدون قطعنامه مؤسس یا دستوری شورای امنیت یا مجمع عمومی تأسیس شد. وظیفه این گروه، ترویج صلح مطابق با نقشه راه برای صلح و حل مسئله فلسطین است.

عرب را به تاریخ ۱۱ فوریه ۲۰۰۹ در قالب ۱۸ صفحه ارائه کرد. گفتنی است فالک تا پایان سال ۲۰۱۲ در مجموع ۸ گزارش ارائه کرد. فالک در گزارش اول خود به ترتیب قانون شکنی ذاتی، عدم تمایز بین اهداف نظامی و شهری شامل حملات مستمر در مقیاس گسترده به غزه توسط اسرائیل در ۲۷ دسامبر ۲۰۰۸، ضعف راه حل های دیپلماتیک و ماهیت غیردفاعی حملات اسرائیل، عدم پذیرش پناهنده، بررسی کارشناسی جنایات جنگی و محیط گسترده تر حملات را در کانون توجه خود قرار می دهد. فالک اذعان می کند عملیات های نظامی اخیر اسرائیل (جنگ ۲۲ روزه) به غزه بر اساس شواهد موجود، ذاتاً غیرقانونی بوده است. گزارش گر ویژه عنوان می کند با توجه به اینکه حملات اسرائیل به مناطق پرجمعیت معطوف بوده؛ قابل پیش بینی است که بیمارستان ها، مکان های مذهبی و آموزشی و همچنین تأسیسات سازمان ملل مورد اصابت توپخانه های اسرائیل قرار گرفته و تلفات غیرنظامی بسیاری بر جای گذاشته است.

وی ادعای اسرائیل مبنی بر دفاعی بودن حملات را با توجه به گستردگی حملات نمی پذیرد و محاصره غزه توسط اسرائیل را نقض ماده ۳۳ (ممنوعیت مجازات جمعی) و ۵۵ (وظیفه ارائه غذا و مراقبت های بهداشتی به جمعیت اشغالی) از کنوانسیون چهارم ژنو عنوان می کند. گزارش گر ویژه می افزاید ادامه امتناع اسرائیل از شناسایی حماس به عنوان یک بازیگر سیاسی و برچسب زدن به آن به عنوان سازمان تروریستی، باعث ناکامی تمامی تلاش ها برای اجرای حقوق بشر و پرداختن به نگرانی های امنیتی از طریق دیپلماسی می شود. در بخش دیگر این گزارش، فالک گزارش می دهد که در طول جنگ غزه، اسرائیل در اقدامی بی سابقه، به استثنای ۲۰۰ زن خارجی، هیچ پناهنده غیرنظامی را از غزه نمی پذیرد. وی عدم پذیرش پناهندگان غیرنظامی تحت این شرایط را «اعمال غیرانسانی» توصیف می کند. در ادامه، گزارش گر ویژه تأکید می کند تا زمانی که حقوق اساسی مردم فلسطین منجمله حق تعیین سرنوشت آن ها مورد انکار اسرائیل قرار گیرد، فلسطین از حق مقاومت در برابر اشغال در چهارچوب قوانین بین المللی برخوردار است. فالک نتیجه می گیرد توسل به زور تا زمانی که راه های دیپلماتیک وجود دارد قابل توجیه نیست و این تهاجم ها به طور بالقوه جنایت علیه صلح بوده است (A/HRC/10/20).

فالك گزارش دوم خود را در تاريخ ۱۵ ژانويه ۲۰۱۰ ارائه كرد. در اين گزارش، به بررسی تحولات مربوط به حقوق بشر در سرزمين‌های فلسطین اشغالی از ماه جولای تا ماه دسامبر ۲۰۰۹ می‌پردازد. محورهای اساسی این گزارش، شامل توجه به فعالیت‌ها و یافته‌های اصلی هیئت حقیقت‌یاب سازمان ملل متحد در جنگ غزه، ادامه ساخت شهرک‌های یهودی‌نشین در اراضی اشغالی فلسطینی، تظاهرات علیه دیوار حائل در کرانه باختری، محاصره غزه، وضع اسفناک آوارگان فلسطینی و تحریم است. در مقدمه این گزارش، فالك به عدم همکاری اسرائیل با خود اشاره دارد و از آن انتقاد می‌کند. وی در ادامه به گزارش هیئت حقیقت‌یاب سازمان ملل که در سپتامبر ۲۰۰۹ به شورای حقوق بشر ارائه شد، اشاره می‌کند. در گزارش هیئت حقیقت‌یاب آمده است، در طول جنگ غزه موارد نقض حقوق بشر و حقوق بشردوستانه بین‌المللی رخ داده است و در طول جنگ، نیروهای اسرائیل عمداً غیرنظامیان و مکان‌های شهری را مورد هدف قرار داده و به مجازات دسته‌جمعی آنان پرداخته‌اند. این اقدامات، هیئت حقیقت‌یاب را به این نتیجه سوق داده است که جنایت علیه بشریت توسط اسرائیل رخ داده است. همچنین، به این نتیجه رسیدند که راکت‌های پرتاب‌شده از غزه به خاک اسرائیل بی‌رویه بوده و به‌مثابه جنایت جنگی و جنایت علیه بشریت بوده است.

در عین حال، با توجه به عدم تناسب میان تلفات دو طرف و شروع این درگیری با «عملیات سرب گداخته»^۱ توسط اسرائیل، اتهام جرم و جنایت به‌مراتب بیشتر متوجه اسرائیل است تا حماس. در ادامه، به تصویب این گزارش در شورای حقوق بشر اشاره می‌کند؛ که با ۲۵ رأی موافق، ۶ رأی مخالف و ۱۱ رأی ممتنع به تصویب رسید. فالك، ساخت دیوار حائل که از سال ۲۰۰۲ در اراضی اشغالی فلسطینی ادامه یافته، را یکی از واضح‌ترین نمونه‌های اقدامات غیرقانونی اسرائیل در کرانه غربی و در ارتباط با نقض اساسی حقوق مردم فلسطین، از جمله حق تعیین سرنوشت عنوان می‌کند. گزارش‌گر ویژه، پس از گذشت یک سال از عملیات سرب گداخته اسرائیل اذعان می‌کند که اوضاع در غزه وخیم‌تر شده و محاصره نوار غزه همچنان پابرجاست. وی همچنین از درخواست‌های مداوم جامعه بین‌المللی از اسرائیل برای لغو محاصره غزه گزارش می‌دهد؛ که البته نتیجه‌بخش نبوده است. وی اوضاع پناهندگان

1. Cast Lead

فلسطینی را وخیم گزارش کرده و در نهایت، از گزارش کمپین جامعه مدنی برای تحریم اسرائیل به دلیل اشغال سرزمین‌های فلسطین استقبال می‌کند (A/HRC/13/53). سومین گزارش فالک در ۷ ژوئن ۲۰۱۰ صادر شد؛ که تکرار همان گزارش قبلی بود.

چهارمین گزارش فالک که دارای ابعاد گسترده‌ای بود، در تاریخ ۳۰ آگوست ۲۰۱۰ در قالب ۲۲ صفحه ارائه شد. این گزارش حاوی دو محور اصلی، شامل سیاست‌های اشغال در کرانه باختری و بیت‌المقدس شرقی و همچنین وضعیت در غزه بود. در ابتدای گزارش، گزارش‌گر ویژه از تحولات نامطلوبی که باعث تشدید اوضاع بد فلسطینیان تحت اشغال در کرانه غربی، بیت‌المقدس شرقی و نوار غزه شده گزارش می‌دهد. وی سیاست اسرائیل در اراضی اشغالی را استعمار و آپارتاید توصیف می‌کند و با طرح نمونه‌هایی، به نقض سیستماتیک ماده ۵۵ کنوانسیون چهارم ژنو ۱۲ اوت ۱۹۴۹ و ماده ۶۹ پروتکل الحاقی کنوانسیون ژنو (۱۹۷۷) مربوط به حفاظت از قربانیان درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی توسط اسرائیل اشاره می‌کند. فالک از گسترش سریع رشد شهرک‌ها در کرانه غربی گزارش می‌دهد و تمام شهرک‌های یهودی‌نشین اسرائیل در کرانه باختری و بیت‌المقدس شرقی را نقض حقوق بشردوستانه بین‌المللی عنوان می‌کند. در بخش دوم، گزارش‌گر ویژه اذعان می‌کند اگرچه از شدت محاصره تا حدودی کاسته شده، اما رژیم اشغالگر همچنان به شکل‌های غیرقانونی و سیستماتیک مجازات‌های دسته‌جمعی علیه جمعیت غیرنظامی غزه تحمیل می‌کند؛ که این عمل نقض ماده ۳۳ کنوانسیون چهارم ژنو است.

وی به حادثه حمله به کشتی‌های آزادی در ۳۱ می ۲۰۱۰ توسط نیروهای اسرائیل اشاره می‌کند، که طی آن ۱۳ کماندو اسرائیلی به کشتی ترک حمله کردند و علاوه بر کشتن ۹ فعال حقوق بشر ده‌ها نفر را زخمی کردند. گزارش‌گر ویژه در انتها به لزوم پاسخگویی دولت اسرائیل و مقامات فلسطینی به موارد مطروحه در گزارش گلدستون، از جمله اتهام جنایات جنگی ناشی از جنگ غزه تأکید دارد و می‌افزاید مطالعه تأثیر قانونی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و روانی اشغال طولانی‌مدت غزه باید توسط شورای حقوق بشر انجام شود و حقوق قانونی فلسطینی‌ها، از جمله حق تعیین سرنوشت، باید محترم شمرده شود (A/65/331).

گزارش‌گر ویژه شورای حقوق بشر در اراضی اشغالی، در ادامه مأموریتش پنجمین گزارش خود را در تاریخ ۱۰ ژانویه ۲۰۱۱ در قالب ۱۷ صفحه ارائه نمود. فالک در این گزارش، مباحثی

همچون احیای مستقیم مذاکرات صلح تداوم گسترش شهرک‌های یهودی‌نشین در سرزمین‌های اشغالی فلسطین، همدستی بین‌المللی در تداوم اشغال، ادامه محاصره غزه و سوءاستفاده از کودکان توسط مقامات اسرائیلی در سرزمین‌های اشغالی را در کانون توجه قرار داد.

در مقدمه گزارش، فالک به عدم همکاری دولت اسرائیل و رفتار نامناسب اسرائیل با وی، که منجر به بازداشت و اخراج وی از فرودگاه بن‌گوریون در تاریخ ۱۴ دسامبر ۲۰۰۸ شد اشاره کرده است. در ادامه، با اشاره به وقفه به‌وجود آمده در مذاکرات صلح بین دولت اسرائیل و تشکیلات خودگردان فلسطین، معتقد است که شهرک‌سازی‌های اسرائیل، همچنان مهم‌ترین مانع از سرگیری مذاکرات صلح است. وی اضافه می‌کند که در ماه دسامبر ۲۰۱۰، شهرک‌سازی در بیت‌المقدس شرقی به‌شدت افزایش یافته است. به‌دنبال آن، از تبعیض‌های سیستماتیک اسرائیل علیه مردم فلسطینی ساکن در بیت‌المقدس شرقی سخن می‌گوید. گزارش‌گر ویژه بر این باور است که اخراج مردم فلسطین از بیت‌المقدس شرقی، فراتر از تصرف یا تخریب خانه‌ها در این منطقه بوده است؛ که این پروژه سیاسی از سوی اسرائیل برای الحاق این سرزمین به مناطق تحت اشغال خود است. وی به الگوی کلی ترکیب اخراج اجباری فلسطینی‌ها و حمایت داوطلبانه از انتقال مهاجران اسرائیلی به داخل اشاره می‌کند؛ که منعکس‌کننده سیاست سیستماتیک اسرائیل در سلب مالکیت فلسطینی‌ها و ایجاد کنترل دائمی بر سرزمین‌های اشغال‌شده از سال ۱۹۶۷ است.

گزارش‌گر ویژه می‌افزاید نقش منفعل جامعه بین‌المللی باعث تداوم اشغال و تثبیت کنترل اسرائیل در کرانه باختری شده است. در انتها، فالک به ادامه معاصره غزه اشاره دارد و این اقدام اسرائیل را مجازات سیستماتیک و پایدار جمعی تحمیل‌شده برکل جمعیت غیرنظامی فلسطین و نقض مستقیم ماده ۳۳ کنوانسیون چهارم ژنو اعلام می‌کند و شرایط در غزه را رو به وخامت توصیف می‌کند (A/HRC/16/72). فالک در ادامه مأموریت خود، در ۱۳ سپتامبر ۲۰۱۱ گزارش ششم خویش را در قالب ۱۹ صفحه تنظیم کرد. محور بحث‌های فالک در این گزارش، شامل حق تعیین سرنوشت مردم فلسطین، محاصره غزه و وضعیت پناهندگان، حفاظت از جمعیت غیرنظامی تحت اشغال، بازداشت و حبس، شهرک‌سازی‌های اسرائیل و حقوق کودکان فلسطینی است. در ابتدا، گزارش‌گر ویژه به تداوم نقض قوانین بشردوستانه بین‌المللی و حقوق بشر در اراضی اشغالی اشاره می‌کند. وی می‌افزاید توصیه‌های گزارش هیئت حقیقت‌یاب

سازمان ملل متحد در جنگ غزه (گزارش گلدستون) اجرا نشده و هنوز هیچ اقدام مقتضی درباره یافته‌ها و توصیه‌های شورای حقوق بشر در حادثه حمله کماندوهای اسرائیلی به ناوگان بشردوستانه در تاریخ ۳۱ می ۲۰۱۰ صورت نگرفته است.

در بخش بعدی این گزارش همچون گزارش‌های قبلی، گزارش‌گر ویژه بر حق تعیین سرنوشت به‌عنوان اساسی‌ترین حق مردم فلسطین تأکید می‌کند. در ادامه، فالک به تعهدات اساسی اسرائیل، تحت حقوق بشردوستانه بین‌المللی، به‌عنوان قدرت اشغالگر در کرانه غربی از جمله بیت‌المقدس شرقی و نوار غزه اشاره کرده و تأکید می‌کند همه فعالیت‌های مربوطه به شهرک‌سازی‌های اسرائیل غیرقانونی است. وی از افزایش جدی خشونت مهاجران علیه فلسطینیان گزارش می‌دهد و چشم‌انداز تداوم شهرک‌سازی‌ها را درگیری بیشتر بین مهاجرین و فلسطینیان توصیف می‌کند (A/66/358). گزارش‌گر ویژه شورای حقوق بشر در اراضی اشغالی، هفتمین گزارش خود را در ۲۵ می ۲۰۱۲ در قالب ۱۶ صفحه ارائه کرد. فالک در این گزارش، موضوعاتی همچون بازداشت‌های اداری و اعتصاب غذا، اعدام‌های فراقضائی در غزه توسط اسرائیل، گسترش شهرک‌سازی، محاصره غزه، خانه‌سازی در غزه و حق تعیین سرنوشت مردم فلسطین را در کانون توجه خود قرار می‌دهد. در مقدمه این گزارش، گزارش‌گر ویژه به اعلام اخیر مقامات اسرائیل مبنی بر امتناع همکاری با شورای حقوق بشر اشاره می‌کند؛ که منجر به مشکلات فراوانی خواهد شد.

در بخش اول، فالک به افزایش چشم‌گیر بازداشت‌شدگان اداری بدون هیچ اتهامی در سال ۲۰۱۲ در اراضی اشغالی گزارش می‌دهد؛ اعتراض و اعتصاب غذای گسترده چندین فلسطینی و جلب توجه چندین سازمان غیردولتی حقوق بشری شد. در بخش بعدی این گزارش، فالک به ترورهای هدفمند و اعدام‌های فراقضایی که به‌طور عمده در منطقه‌های کرانه باختری و غزه اتفاق افتاده است اشاره می‌کند. در ادامه، گزارش‌گر ویژه به شتاب گسترش شهرک‌های یهودی‌نشین در چند ماه اخیر اشاره دارد و از خشونت بی‌اندازه مهاجران علیه فلسطینیان و تخریب گسترده خانه‌های فلسطینی گزارش می‌دهد. وی در مجموع سیاست‌های کلی اسرائیل در کرانه غربی و بیت‌المقدس شرقی را نقض حقوق بشر و حقوق بشردوستانه بین‌المللی عنوان می‌کند. فالک اشاره می‌کند که در مورد حقوق بشر و پیامدهای انسانی محاصره

غیرقانونی نوار غزه توسط قدرت اشغالگر نگران است، اما بیشتر از آن، در مورد انکار حق تعیین سرنوشت ذاتی مردم فلسطین احساس نگرانی می‌کند. وی می‌افزاید شکل اشغال در غزه تغییر کرده و نیروهای نظامی اسرائیلی همچنان از زور علیه مردم غزه استفاده می‌کنند. غزه همچنان در محاصره اساسی است و اوضاع مردم رو به وخامت بیشتر است. وی در انتهای گزارش، مجدداً بر حق تعیین سرنوشت مردم فلسطین تأکید می‌کند (A/HRC/20/32).

پس از این گزارش، گزارش‌گر ویژه شورای حقوق بشر در اراضی اشغالی، آخرین گزارش خود در سال ۲۰۱۲ را در تاریخ ۱۹ سپتامبر ۲۰۱۲ و در قالب ۲۷ صفحه ارائه کرد. محورهای اساسی این گزارش، شامل مواردی همچون وضعیت عمومی شهرک‌سازی‌ها، چهارچوب‌های قانونی و مطالعه موردی برخی موارد می‌باشد. در این گزارش، وی مجدداً به‌صراحت عنوان می‌کند که ایجاد شهرک‌ها، نقض آشکار حقوق بشردوستانه بین‌المللی مندرج در کنوانسیون ژنو (کنوانسیون چهارم ژنو) و مقررات ضمیمه کنوانسیون چهارم لاهه ۱۹۰۷ است. گزارش‌گر ویژه، با ذکر نمونه‌های متعددی از جمله تبعیض، ساخت دیوار حائل، محدودیت‌های رفت و آمد، محدودیت‌های بهداشتی، آموزشی و پرورشی، زندگی خانوادگی، کار و عبادت، از نقض حقوق بشر توسط دولت اسرائیل گزارش می‌دهد. به‌علاوه، وی اشاره دارد به نظر مشورتی دیوان دادگستری بین‌المللی در سال ۲۰۰۴، که به‌صراحت اعلام کرد دیوار حائل نقض قوانین بین‌المللی است و باید برچیده شود. در بخش پایانی هم گزارش‌گر ویژه، از کسب‌وکار طیف گسترده‌ای از شرکت‌هایی که با فعالیت‌های شهرک‌های اسرائیلی مرتبط هستند، گزارش می‌دهد. وی به‌صورت مطالعه موردی به بررسی فعالیت چندین شرکت کوچک، متوسط و بزرگ متعلق به اسرائیل و همچنین شرکت‌های چندملیتی می‌پردازد و نتیجه می‌گیرد تمام شرکت‌هایی که در ساخت شهرک‌ها با اسرائیل همکاری می‌کنند، باید تحریم شوند (A/67/379).

د. قطعنامه‌های شورای حقوق بشر در مورد اسرائیل

شورا از زمان آغاز به کارش تا سال ۲۰۱۲، در مجموع ۳۵ قطعنامه با عناوین مختلف علیه اسرائیل تصویب کرده است. لازم به ذکر است که ۳۰ قطعنامه شورا، طی نشست‌های عادی و

۵ قطعنامه هم طی نشست‌های ویژه شورا^۱ به تصویب رسیده است (www.ohchr.or). اولین قطعنامه شورای حقوق بشر علیه اسرائیل، در نخستین نشست ویژه این شورا به تاریخ ۶ جولای ۲۰۰۶ با عنوان «وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین» و در قالب ۷ ماده به تصویب اعضای شورا رسید. در این قطعنامه، شورا ابراز نگرانی عمیق خود را در نقض حقوق بشردوستانه بین‌المللی و حقوق بشر توسط اسرائیل، قدرت اشغالگر در اراضی اشغالی فلسطین، از جمله بازداشت خودسرانه مقامات فلسطین و دیگر غیرنظامیان، حملات نظامی علیه وزارت‌خانه‌های فلسطین، از جمله دفتر نخست وزیر، و نابودی زیرساخت‌های فلسطینی، از جمله آب، شبکه‌ها، نیروگاه‌ها و پل‌ها اعلام می‌دارد. همچنین از اسرائیل می‌خواهد به عملیات نظامی خود در اراضی اشغالی فلسطین پایان دهد و خواستار آزادی فوری وزرای فلسطینی، اعضای شورای قانون‌گذاری فلسطین و دیگر مقامات و شهروندان بازداشت‌شده فلسطینی می‌باشد (A/HRC/RES/S-1/1).

لازم به ذکر است که در این سال (۲۰۰۶) شورای حقوق بشر، علاوه بر قطعنامه مذکور، دو قطعنامه دیگر با عناوین «نقض جدی حقوق بشر در لبنان» و «نقض حقوق بشر ناشی از تاخت‌وتاز نظامی اسرائیل به اراضی اشغالی از جمله حمله اخیر به شمال نوار غزه و بیت هانون» علیه اسرائیل به تصویب رساند. در قطعنامه ۱۱ آگوست ۲۰۰۶ که در قالب ۱۰ ماده تنظیم شده است، شورای حقوق بشر به شدت نقض جدی حقوق بشر و نقض حقوق بشردوستانه بین‌المللی توسط اسرائیل در لبنان را محکوم می‌کند و دولت اسرائیل را به رعایت فوری و دقیق تعهدات خود تحت قوانین حقوق بشر، به ویژه کنوانسیون حقوق کودک و حقوق بشردوستانه بین‌المللی فرا می‌خواند. همچنین دولت اسرائیل را به توقف فوری عملیات نظامی علیه جمعیت غیرنظامی و اهداف غیرنظامی، که منجر به مرگ و نابودی و نقض جدی حقوق بشر شده است، فرا می‌خواند. شورا تصمیم به تأسیس کمیسیونی اضطراری متشکل از

۱. شورای حقوق بشر به طور کلی از بدو تأسیس در سال ۲۰۰۶ تا پایان سال ۲۰۱۲، ۶ نشست ویژه در مورد اسرائیل برگزار کرده که نهایتاً پنج نشست آن منجر به تصویب قطعنامه علیه اسرائیل شده و تنها پیش‌نویس قطعنامه A/HRC/S-9/L.1 آراء لازم را برای تصویب به دست نیاورد.

کارشناسان سطح بالا در زمینه حقوق بشر و حقوق بشردوستانه بین‌المللی برای بررسی کشتار افراد غیرنظامی توسط اسرائیل در لبنان و بررسی نوع سلاح استفاده‌شده توسط اسرائیل و انطباق آن‌ها با قوانین بین‌المللی و ارزیابی وسعت و تأثیر مرگبار حمله اسرائیل بر زندگی انسان‌ها، اموال، زیرساخت‌های حیاتی و محیط زیست می‌گیرد (A/HRC/RES/S-2/1).

قطعنامه ۱۵ نوامبر ۲۰۰۶ شورا، که سومین قطعنامه آن علیه اسرائیل در نشست‌های ویژه بود، در قالب ۹ ماده به تصویب رسید. در این قطعنامه شورای حقوق بشر، تعجب خود را از ترس و وحشت و کشته‌شدن غیرنظامیان فلسطینی در بیت حانون توسط اسرائیل ابراز می‌دارد و کشتن غیرنظامیان فلسطینی توسط اسرائیل، از جمله زنان و کودکان و پزشکان در بیت حانون و دیگر شهرهای فلسطینی و روستاها، را محکوم می‌کند. همچنین تخریب گسترده خانه‌ها و زیرساخت‌های فلسطینی در بیت حانون توسط اسرائیل را تقبیح می‌کند. در ادامه، در مورد نقض فاحش و سیستماتیک حقوق مردم فلسطین در اراضی اشغالی فلسطین توسط قدرت اشغالگر، هشدار داده و خواستار اقدام فوری بین‌المللی برای پایان‌دادن فوری به این تخلفات شده است. همچنین تصمیم به اعزام فوری هیئتی حقیقت‌یاب سطح بالا برای سفر به بیت حانون برای ارزیابی وضعیت قربانیان و رسیدگی به نیازهای بازماندگان و ارائه توصیه برای حفاظت از غیرنظامیان فلسطینی در برابر هرگونه حملات بیشتر از سوی اسرائیل می‌گیرد (A/HRC/RES/S-3/1). در سال ۲۰۰۶، شورای حقوق بشر علاوه بر صدور قطعنامه در

نشست‌های ویژه، در نشست‌های عادی خود هم ۳ قطعنامه علیه اسرائیل صادر کرد. بنابراین در سال ۲۰۰۶، شورای حقوق بشر در بدو شروع فعالیت خود، ۶ قطعنامه علیه اسرائیل به تصویب رساند و شروع پرکاری در این مورد داشت. قطعنامه‌های عادی شورا در سال ۲۰۰۶ به ترتیب با عنوان «شهرک‌های اسرائیلی در اراضی اشغالی فلسطین، از جمله بیت‌المقدس شرقی و جولان اشغالی سوریه» مصوب ۲۷ نوامبر ۲۰۰۶، «وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین به‌دنبال قطعنامه S-1/1 شورای حقوق بشر» و «قطعنامه ۳/۳ گزارش کمیسیون تحقیق در لبنان» مصوب ۸ دسامبر ۲۰۰۶ تصویب شده‌اند. قطعنامه شورای حقوق بشر در خصوص «شهرک‌های اسرائیلی در اراضی اشغالی فلسطین، از جمله بیت‌المقدس شرقی و جولان اشغالی سوریه» در قالب ۱۰ ماده صادر شد. لازم به ذکر است که تا پایان سال ۲۰۱۲ شورای حقوق بشر

علاوه بر این قطعنامه، ۵ قطعنامه دیگر با همین عنوان صادر کرد؛ که نگرانی شدید شورا از ادامه شهرک‌سازی اسرائیل و فعالیت‌های مرتبط با آن، نقض قوانین بین‌المللی، از جمله گسترش شهرک‌سازی در بیت المقدس شرقی و جولان سوریه و نقض کنوانسیون چهارم ژنو مربوط به حمایت از غیرنظامیان در زمان جنگ ۱۲ اوت ۱۹۴۹، محور اصلی این قطعنامه‌هاست می‌باشد (A/HRC/RES/2/4, A/HRC/RES/7/18 A/HRC/RES/10/18, A/HRC/RES/13/7,) (A/HRC/RES/16/31, A/HRC/RES/19/17).

در قطعنامه‌ای که با عنوان «وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین به دنبال قطعنامه S-1/1 شورای حقوق بشر» صادر شد، شورا از اینکه مفاد قطعنامه S-1/1 هنوز اجرا نشده است، ابراز تأسف می‌کند و خواستار اجرای سریع قطعنامه S-1/1، از جمله اعزام مأموریت حقیقت‌یاب اضطراری است (A/HRC/RES/3/1). اما آخرین قطعنامه شورا در سال ۲۰۰۶ با عنوان «قطعنامه ۳/۳ گزارش کمیسیون تحقیق در لبنان» در نشست عادی صادر شد. در این قطعنامه، شورا با یادآوری قطعنامه S-۲/۱ به تاریخ ۱۱ آگوست ۲۰۰۶ در خصوص «وضعیت وخیم حقوق بشر در لبنان ناشی از عملیات نظامی اسرائیل» و با توجه به گزارش کمیسیون تحقیق در لبنان A/HRC/3/2، به تداوم گزارش کمیسیون تحقیق در لبنان توجه دارد و از کمیساریای عالی حقوق بشر درخواست مشورت با دولت لبنان می‌کند (A/HRC/RES/3/3). در ادامه صدور قطعنامه‌های شورای حقوق بشر علیه اسرائیل، شورای مذکور اولین قطعنامه خود در سال ۲۰۰۷ علیه اسرائیل را با عنوان «وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین: به دنبال قطعنامه‌های S-1/1 و S-3/1 شورای حقوق بشر» به تاریخ ۲۷ مارس ۲۰۰۷ در قالب دو ماده به تصویب رساند.

شورا در این قطعنامه، با ابراز تأسف از عدم اجرای این دو قطعنامه از سوی اسرائیل تا به امروز و ممانعت از اعزام هیئت حقیقت‌یاب اضطراری مشخص شده در آن، خواستار اجرای قطعنامه‌های S-1/1 و S-3/1، منجمله اعزام هیئت حقیقت‌یاب اضطراری است (A/HRC/RES/4/2). البته گفتنی است شورای حقوق بشر در تاریخ ۲۸ سپتامبر ۲۰۰۷، با صدور قطعنامه‌ای با همین عنوان، مجدداً موارد مذکور را مورد تأکید قرار داد (A/HRC/RES/6/18). قطعنامه دیگر شورا در این سال با عنوان «حقوق مذهبی و فرهنگی

در اراضی اشغالی فلسطین از جمله بیت‌المقدس شرقی» در ۲۸ سپتامبر به تصویب رسید؛ که در آن تأکید شده تمام سیاست‌ها و اقدامات اسرائیل، که منجر به ایجاد محدودیت دسترسی فلسطینی‌ها به اماکن مقدس خود به‌ویژه در شرق بیت‌المقدس اشغالی شده، نقض مفاد اعلامیه جهانی حقوق بشر و قطعنامه‌های مربوط در این زمینه است و در نتیجه، این اقدامات باید متوقف شود. همچنین اسرائیل را به رعایت حقوق مذهبی و فرهنگی مندرج در اعلامیه جهانی حقوق بشر و اعمال آن در سرزمین‌های اشغالی فلسطین، از جمله بیت‌المقدس شرقی، فرا می‌خواند (A/HRC/RES/6/19).

در ابتدای سال ۲۰۰۸، پس از هجوم ارتش اسرائیل به غزه، شورای حقوق بشر در ۲۴ ژانویه این سال تشکیل جلسه ویژه داد، که طی آن، قطعنامه‌ای با عنوان «نقض حقوق بشر ناشی از حملات و تاخت‌وتاز نظامی اسرائیل به اراضی اشغالی فلسطین به‌ویژه در نوار غزه اشغالی» در قالب ۶ ماده به تصویب اعضای شورا رسید. در ابتدای این قطعنامه، شورا تصدیق می‌کند که حملات نظامی و تاخت‌وتاز اسرائیل در اراضی اشغالی فلسطین، به‌ویژه حملات اخیر به نوار غزه و کرانه غربی در شهر نابلس، نقض جدی حقوق بشر و حقوق بشردوستانه است. در ادامه، از حملات مکرر نظامی اسرائیل به اراضی اشغالی فلسطین، به‌ویژه در نوار غزه ابراز نگرانی شدید شده است. همچنین شورا در این قطعنامه، خواستار اقدام فوری بین‌المللی برای پایان‌دادن به نقض فاحش حقوق بشر توسط اسرائیل در اراضی اشغالی فلسطین، از جمله حملات پی‌درپی نظامی و تهاجم به نوار غزه شده است (A/HRC/RES/S-6/1). البته شورای حقوق بشر طی نشست عادی خود در همین سال، قطعنامه دیگری با همین موضوع، در قالب ۷ ماده تصویب کرد.

در این قطعنامه، شورا مجدداً تصدیق می‌کند که حملات نظامی و تاخت‌وتاز اسرائیل در اراضی اشغالی فلسطین، به‌ویژه حملات اخیر به نوار غزه باعث نقض قوانین بشردوستانه بین‌المللی و حقوق بشر مردم فلسطین شده است و آن را محکوم می‌کند (A/HRC/RES/7/1). قطعنامه بعدی شورا در تاریخ ۲۷ مارس ۲۰۰۸ با عنوان «حق تعیین سرنوشت مردم فلسطین» در قالب ۵ ماده به تصویب رسید. البته بعد از صدور این قطعنامه، تا پایان سال ۲۰۱۲، شورای حقوق بشر ۳ قطعنامه دیگر هم با همین عنوان به تصویب رساند. به

طور کلی، محور این قطعنامه، تأکید بر حق مسلم، دائمی و بی‌حد و حصر مردم فلسطین در تعیین سرنوشت خویش است (A/HRC/RES/7/17, A/HRC/RES/10/20, A/HRC/RES/13/6, A/HRC/RES/13/6) قطعنامه بعدی شورای حقوق بشر در سال ۲۰۰۸، علیه اسرائیل با عنوان «حقوق بشر در جولان اشغالی سوریه» در قالب ۱۰ ماده به تصویب رسید. همچنین تا پایان سال ۲۰۱۲ علاوه بر این قطعنامه، ۴ قطعنامه دیگر با همین عنوان از سوی شورای حقوق بشر علیه اسرائیل به تصویب رسید. در این قطعنامه‌ها، همواره شورا نگرانی عمیق خود را از نقض سیستماتیک و اساسی حقوق بشر توسط اسرائیل در جولان اشغالی سوریه اعلام کرده است.

همچنین، با یادآوری قطعنامه شماره ۴۹۷ شورای امنیت در ۱۷ دسامبر ۱۹۸۱ و قطعنامه‌های مجمع عمومی در این باره، تأکید کرده که اقدامات اسرائیل برای تحمیل قوانین خود در جولان اشغالی سوریه، غیرقانونی است و همواره اسرائیل را به توقف ساخت و ساز شهرک‌ها در این منطقه از خاک سوریه فرا خوانده است.^۱ آخرین قطعنامه شورا علیه اسرائیل در سال ۲۰۰۸، با عنوان «پیگیری قطعنامه S-3/1 نقض حقوق بشر ناشی از تاخت و تاز نظامی اسرائیل به اراضی اشغالی فلسطین و بمباران بیت حانون» در قالب ۷ ماده به تصویب رسید. در این قطعنامه، به‌طور کلی شورا با یادآوری قطعنامه S-3/1 مصوب ۱۵ نوامبر سال ۲۰۰۶، از گزارش هیئت حقیقت‌یاب در بیت حانون استقبال می‌کند. البته از عدم همکاری دولت اسرائیل که باعث تأخیر در انجام مأموریت هیئت حقیقت‌یاب شده، اظهار تأسف می‌کند و اسرائیل را به انجام تعهدات خود تحت قوانین بشردوستانه بین‌المللی و قوانین حقوق بشر بین‌المللی فرا می‌خواند (A/HRC/RES/9/18). در سال ۲۰۰۹ شورای حقوق بشر در مجموع ۵ قطعنامه علیه اسرائیل به تصویب رساند؛ که یک قطعنامه از آن ۵ قطعنامه در نشست‌های ویژه شورا تصویب شد.

قطعنامه‌هایی که در نشست عادی شورای حقوق بشر علیه اسرائیل در سال ۲۰۰۹ به تصویب رسید، چهار مورد است، که دو عنوان آن تکرار بود (در خصوص حق تعیین سرنوشت فلسطین و وضعیت حقوق بشر در جولان اشغالی سوریه) و دو مورد دیگر با عنوانی جدید به تصویب رسیده‌اند. یکی با عنوان «نقض حقوق بشر ناشی از عملیات و حملات

1. A/HRC/RES/7/30, A/HRC/RES/10/17, A/HRC/RES/13/5, A/HRC/RES/16/17, A/HRC/RES/19/14

ارتش اسرائیل در اراضی اشغالی فلسطین» در قالب ۱۱ ماده به تصویب رسید، که شورا در این قطعنامه به طور کلی عملیات و حملات نظامی اسرائیل در فلسطین اشغالی، که باعث نقض شدید حقوق بشردوستانه بین‌المللی و حقوق بشر مردم فلسطین شده، را محکوم می‌کند و خواستار توقف حملات به غیرنظامیان فلسطینی است. همچنین، خواستار پایان دادن به اشغال سرزمین‌های فلسطینی اشغال‌شده از سال ۱۹۶۷ است (A/HRC/RES/10/19). قطعنامه دیگری که به موضوع جدیدی پرداخته بود، با عنوان «پیگیری قطعنامه شورا S-9/1 نقض جدی حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین با توجه به حملات نظامی اخیر اسرائیل در نوار غزه اشغالی» در قالب ۵ ماده به تصویب رسید. شورا در این قطعنامه با ابراز تأسف از عدم اجرای قطعنامه S-9/1، اسرائیل را به انجام تعهدات خود تحت حقوق بین‌الملل، حقوق بشردوستانه بین‌المللی و قوانین حقوق بشر بین‌المللی فرا می‌خواند و از آن می‌خواهد به طور کامل با هیئت حقیقت‌یاب بین‌المللی برای انجام مأموریتش همکاری کند (A/HRC/RES/10/21).

در عین حال، آخرین قطعنامه شورا در سال ۲۰۰۹، طی نشست ویژه علیه اسرائیل در ۱۶ اکتبر با عنوان «وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین از جمله بیت‌المقدس شرقی» در قالب سه بخش و ۱۴ ماده به تصویب رسید. شورای حقوق بشر در این قطعنامه، نقض حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین، به ویژه در بیت‌المقدس شرقی، شامل سیاست محدود کردن دسترسی فلسطینیان به اماکن مقدس، مصادره اراضی و املاک، تخریب خانه‌ها و اموال، ساخت‌وساز و توسعه شهرک‌سازی، تداوم ساخت‌وساز دیوار حائل، تغییر جمعیتی و جغرافیایی، محدودیت در آزادی حرکت شهروندان فلسطینی و همچنین تداوم حفاری در داخل و اطراف مسجد الاقصی را محکوم می‌کند (A/HRC/RES/S-12/1). قطعنامه مذکور، ششمین و آخرین قطعنامه شورای حقوق بشر علیه اسرائیل در نشست‌های ویژه این شورا، تا پایان سال ۲۰۱۲ است. شورای حقوق بشر سازمان ملل در سال ۲۰۱۰، ۴ قطعنامه علیه اسرائیل به تصویب رساند؛ که دو مورد آن، تأکید مجدد بر قطعنامه‌های گذشته در خصوص حق تعیین سرنوشت فلسطین و وضعیت حقوق بشر در جولان اشغالی سوریه بود. اما دو قطعنامه دیگر شورا، به موضوعات نسبتاً جدیدی پرداخته بود.

قطعنامه شماره A/HRC/RES/13/8 با عنوان «نقض فاحش حقوق بشر توسط اسرائیل در اشغال سرزمین فلسطین از جمله شرق بیت المقدس» در ۲۴ مارس ۲۰۱۰ در قالب ۱۴ ماده به تصویب رسید. به طور کلی، در این قطعنامه، شورا عملیات و حملات نظامی اسرائیل در فلسطین اشغالی، به ویژه حملات اخیر در نوار غزه که منجر به نقض شدید حقوق بشردوستانه بین المللی و حقوق بشر مردم فلسطین شده، را محکوم کرده و تمام اشکال خشونت اسرائیل در بیت المقدس شرقی را محکوم می کند و از دولت اسرائیل می خواهد از اقدامات ضد حقوق بشری خود در اراضی اشغالی فلسطین دست بردارد (A/HRC/RES/13/8). قطعنامه دیگر شورای حقوق بشر در سال ۲۰۱۰ با عنوان «پیگیری گزارش هیئت مستقل حقیقت یاب بین المللی در جنگ غزه» در ۲۵ مارس ۲۰۱۰ در قالب ۱۷ ماده به تصویب رسید. در این قطعنامه، شورا با یادآوری قطعنامه های گذشته مربوطه، مجدداً از تمام گروه های ذینفع، از جمله ارگان های سازمان ملل متحد، برای حصول اطمینان از اجرای توصیه های مندرج در گزارش مستقل هیئت حقیقت یاب بین المللی سازمان ملل متحد در جنگ غزه درخواست همکاری می کند و دولت اسرائیل را به انجام تحقیقات مستقل، معتبر و مطابق با استانداردهای بین المللی در خصوص نقض جدی حقوق بشردوستانه بین المللی و قوانین بین المللی حقوق بشر که در گزارش هیئت حقیقت یاب ذکر شده است، فرا می خواند.

به علاوه، شورا تصمیم می گیرد در زمینه پیگیری گزارش هیئت مستقل حقیقت یاب بین المللی، کمیته ای از کارشناسان مستقل متخصص در قوانین بین المللی حقوق بشری و انسانی برای نظارت و ارزیابی داخلی، قانونی و یا دیگر اقدامات انجام شده توسط هر دو دولت اسرائیل و فلسطینی ایجاد کند (A/HRC/RES/13/9). لازم به ذکر است که دو قطعنامه دیگر هم با همین عنوان در سال های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ از سوی شورای حقوق بشر علیه اسرائیل به تصویب رسید. به هر ترتیب، در ادامه صدور قطعنامه های شورای حقوق بشر علیه اسرائیل، این شورا در سال ۲۰۱۱ سه قطعنامه به تصویب رساند. این سه قطعنامه که در واقع تأکید مجددی بر قطعنامه های گذشته شورا هستند با عناوین «حقوق بشر در جولان اشغالی سوریه» به شماره A/HRC/RES/16/17 و «وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین به ویژه بیت المقدس شرقی» به شماره A/HRC/RES/16/29 و «پیگیری گزارش هیئت مستقل

حقیقت‌یاب بین‌المللی ملل متحد در جنگ غزه» به شماره A/HRC/RES/16/32 تصویب شدند. البته در قطعنامه اخیر شورا، علاوه بر طرح مباحث گذشته در ارتباط با پیگیری گزارش هیئت مستقل حقیقت‌یاب بین‌المللی، شورای حقوق بشر از عدم همکاری اسرائیل با این هیئت ابراز تأسف کرده است.

شورای حقوق بشر در سال ۲۰۱۲ به طور کلی، چهار قطعنامه علیه اسرائیل به تصویب رساند؛ که به نوعی تأکید مجدد بر موضوعات مطروحه در قطعنامه‌های پیشین خود بوده‌اند. این قطعنامه‌ها به ترتیب با عنوان قطعنامه «حقوق بشر در جولان اشغالی سوریه» به شماره A/HRC/REC/19/14، قطعنامه «حق تعیین سرنوشت مردم فلسطین» به شماره A/HRC/RES/19/15، و قطعنامه «وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی فلسطین به ویژه در بیت‌المقدس شرقی» به شماره A/HRC/RES/19/16 و قطعنامه «پیگیری گزارش هیئت مستقل حقیقت‌یاب بین‌المللی ملل متحد در جنگ غزه» به شماره A/HRC/RES/19/18 به تصویب رسیدند.

ه. برنامه بازبینی دوره‌ای جهانی شورای حقوق بشر درباره اسرائیل

مکانیسم بازبینی دوره‌ای جهانی شورای حقوق بشر، سازوکار نظارتی فراگیری است، که برای بررسی وضعیت حقوق بشر کشورها، در ساختار شورای حقوق بشر گنجانده شده است. بازبینی دوره‌ای جهانی شورای حقوق بشر، فرآیند ویژه‌ای است و شامل بررسی سوابق حقوق بشر همه کشورهای عضو سازمان ملل متحد است. این فرآیند مشارکتی، که اولین دوره بررسی آن از آوریل سال ۲۰۰۸ آغاز شده، تا اکتبر ۲۰۱۱، به پرونده حقوق بشر همه ۱۹۳ کشور عضو سازمان ملل متحد رسیدگی کرده است. وضعیت حقوق بشر اسرائیل در قالب این مکانیسم، در تاریخ ۴ دسامبر ۲۰۰۸ مورد ارزیابی قرار گرفت (www.ohchr.org). طی این بررسی، گروه کاری به طور کلی، در دو بخش خلاصه عملکرد، فرآیند بررسی و نتایج و توصیه‌ها گزارش خود را در قالب ۳۲ صفحه منتشر کرد. برای بررسی پرونده اسرائیل، سه گزارش‌گر از کشورهای جمهوری کره، جمهوری آذربایجان و نیجریه انتخاب شدند. سرپرست هیئت

اسرائیلی را در این گفتگوهای تعاملی، «اچ.ای.آهارون لشنویار»^۱ سفیر و نماینده دائمی اسرائیل در دفتر ملل متحد در ژنو بر عهده داشت.

با شروع گفتگوهای تعاملی، نماینده اسرائیل اظهار داشت که اسرائیل به عنوان پناهگاهی برای تبعیدیان یهودی نقاط مختلف جهان تأسیس شد و افزود با وجود دهه‌ها جنگ و تروریسم، اسرائیل مفتخر است که بر اساس حکومت قانون، جامعه دموکراتیکی تأسیس کرده است. وی عنوان کرد که اسرائیل عضو معاهدات حقوق بشری است و در سه سال گذشته میزبان هشت گزارش‌گر ویژه بوده است. او اشاره کرد که اسرائیل از زمان تأسیس همواره با تهدیدات امنیتی از جمله انتحار، تروریسم و حملات مسلحانه بی‌رویه بر علیه غیرنظامیان مواجه بوده است. هیئت اسرائیلی به‌طور کلی به وضعیت مساعد داخلی این رژیم در زمینه حقوق بشر اشاره کرد. البته این را نیز اظهار داشت که اسرائیل از کاستی و چالش‌های پیش رو آگاه است و از انتقادات سازنده استقبال می‌کند. در ادامه گفت‌وگوهای تعاملی، ۵۴ هیئت در ابعاد مختلف، به ذکر نظرات منفی و مثبت خود پرداختند. هیئت جمهوری اسلامی ایران عنوان کرد که بررسی دوره‌ای جهانی نمی‌تواند مکانیسم کافی برای پرداختن به وضعیت اسرائیل باشد و نیز تأکید کرد که اشغال، علت ریشه‌ای تمام تخلفات و جنایات حقوق بشر علیه فلسطینیان است. همچنین از نقض فاحش و سیستماتیک حقوق مردم فلسطین، بلندی‌های جولان سوریه، لبنان و دیگر مناطق اشغالی که مستند در گزارش‌های بین‌المللی آمده، ابراز نگرانی کرد.

در بخش بعدی بحث و گفتگوها، توصیه‌های کشورهای پیشنهاددهنده با ابعاد مختلف به اسرائیل منتقل شد (A/HRC/10/76). در پایان گزارش نهایی، گروه کاری به تصویب رسید و در آن ذکر شد که نتایج بررسی دوره‌ای جهانی اسرائیل که در گزارش گروه کاری آمده، همراه با دیدگاه‌های اسرائیل در رابطه با توصیه‌ها، نتیجه‌گیری و همچنین تعهدات داوطلبانه و پاسخ اسرائیل به مباحث مطروحه قبل از تصویب گزارش نهایی به اندازه کافی در طول گفت‌وگو تعاملی در گروه کاری مورد توجه قرار گرفت (A/HRC/DEC/10/112). لازم به ذکر است

1. H.E. Aharon Leshno-Yaar

دومین بررسی دوره‌ای و جهانی حقوق بشر از ماه می ۲۰۱۲ آغاز شده و تا نوامبر ۲۰۱۶ ادامه دارد. در این بین، پرونده اسرائیل در سال ۲۰۱۳ مورد بررسی قرار گرفت (www.ohchr.org)^۱.

و. رفتار متناقض برخی از کشورها

در قطعنامه A/HRC/1/106 مصوب ۲۰۰۶/۰۶/۳۰ که از گزارش‌گران شورا می‌خواهد موارد نقش حقوق بشر از سوی اسرائیل را گزارش کنند، قطعنامه با ۲۹ رأی موافق، ۱۲ مخالف و ۵ ممتنع تصویب شد. کانادا، جمهوری چک، فنلاند، فرانسه، آلمان، ژاپن، هلند، لهستان، رومانی، سوئیس، اوکراین و انگلستان رأی منفی داده‌اند و کامرون، غنا، گواتمالا، نیجریه و جمهوری کره رأی ممتنع (A_HRC_1_106. 30/06/ 2006). در قطعنامه A/HRC/3/1/Voting Record مورخ ۲۰۰۶/۰۷/۶ درباره محکومیت اسرائیل به دلیل نقض حقوق بشر فلسطینیان، این سند با ۲۹ رأی موافق، در برابر ۱۱ رأی مخالف و ۵ رأی ممتنع تصویب شد. کشورهای کانادا، جمهوری چک، فنلاند، فرانسه، آلمان، ژاپن، هلند، لهستان، رومانی، سوئیس، اوکراین و انگلستان رأی منفی داده‌اند و کامرون، غنا، گواتمالا، نیجریه، سوئیس و مکزیک رأی ممتنع داده‌اند (A_HRC_S_1_1.Voting Record. 06/07/2006). در قطعنامه ۱۵ نوامبر ۲۰۰۶، مجموعاً ۳۴ رأی موافق، ۸ رأی مخالف و ۶ رأی ممتنع از سوی کشورها داده می‌شود که کانادا، جمهوری چک، فنلاند، آلمان، هلند، لهستان، رومانی و انگلستان رأی منفی و اوکراین، سوئیس، جمهوری کره، ژاپن، گواتمالا و فرانسه رأی ممتنع داده‌اند (A_HRC_S_3_1. Voting Results. 15/11/2006). در ۱۳ قطعنامه از مجموعه‌های قطعنامه‌های صادره از سوی شورا بین سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰، اغلب کشورهای اروپایی رأی منفی یا ممتنع داده‌اند. در این میان، فرانسه ۹ بار ممتنع و ۳ بار منفی، انگلستان ۷ بار ممتنع و ۴ بار منفی، اوکراین ۸ بار ممتنع و ۳ بار منفی، فنلاند ۴ بار

۱. برای کسب اطلاعات بیشتر، رجوع شود به:

http://www2.ohchr.org/SPdocs/UPR/UPR-FullCycleCalendar_2nd.doc

ممتنع و ۱ بار منفی، ایتالیا ۳ بار ممتنع و ۲ دویار منفی، بوسنی هرزگوین ۵ بار ممتنع و ژاپن ۹ بار ممتنع و ۲ بار منفی رأی داده‌اند. کانادا همواره رأی منفی داده است گواتمالا و مکزیک از قاره آمریکا و کامرون و نیجریه از آفریقا هم در موارد قابل توجهی رأی ممتنع داده‌اند. این آمار نشان می‌دهد به‌رغم قطعنامه‌های شورای حقوق بشر علیه اسرائیل، بال غربی این شورا هیچ‌گاه گام جدی برای محکومیت نقض حقوق بشر در سرزمین‌های اشغالی بر نداشته است (UN Watch, 2015). طبیعتاً جای این سؤال باقی است که چرا دول غربی که همواره حساسیت ویژه‌ای در مورد مسائل حقوق بشر ابراز داشته‌اند، در موارد نقض حقوق بشر از سوی اسرائیل، رأی منفی یا ممتنع به محکومیت این اقدامات می‌دهند.

نتیجه‌گیری

پس از تأسیس شورای حقوق بشر در سال ۲۰۰۶، شاهد توجه خاص این شورا به اقدامات و جنایات ضد حقوق بشری اسرائیل در اراضی اشغالی بوده‌ایم؛ به طوری که گزارش‌گران ویژه شورا، از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۲ به‌طور مداوم ۱۵ گزارش (با احتساب گزارش‌های موقت) در مورد اسرائیل ارائه داده‌اند و همچنین شورای حقوق بشر بالغ بر ۳۵ قطعنامه طی نشست‌های عادی و ویژه علیه اسرائیل به تصویب رسانده است. هرچند حجم بالای این گزارش‌ها و قطعنامه‌ها، عملاً تأثیر چندانی بر عملکرد اسرائیل در اراضی اشغالی نداشته است؛ اما باید اذعان کرد که مواضع دو نهاد کمیته و شورای حقوق بشر (از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۶) در نوع خود قابل توجه بوده و می‌توان گفت دو نهاد به‌طور مستمر و پیوسته، اقدامات و جنایات ضد حقوق بشری اسرائیل در اراضی اشغالی را تحت نظر داشته و آن را محکوم کرده‌اند. بنابراین، عملکرد این نهاد حقوق بشری در قضیه اسرائیل، با وظایف آن انطباق دارد. در واقع، این نهاد، رویکردی مستقل در رسیدگی به موارد نقض حقوق بشر توسط اسرائیل داشته است. یکی از مشکلات و چالش‌های اصلی شورا، نبود ضمانت اجرایی و فقدان ابزار پیگیری قطعنامه‌ها و مصوبات آن‌هاست. تأثیر اصلی این گزارش‌ها و قطعنامه‌ها، انعکاس آن‌ها در افکار جامعه جهانی است؛ تا فشار بر رژیم ناقض حقوق بشر اسرائیل افزایش یابد.

با این حال، متأسفانه برخوردی از سوی شورای امنیت، رکن دارای قدرت و ضمانت اجرایی مصوبات سازمان ملل، علیه جنایات و اقدامات ضد حقوق بشری اسرائیل صورت نگرفته است. سیاست‌زدگی در شورای امنیت، همواره مانع اتخاذ اقدام عملی و جدی برای مقابله با اقدامات ضد حقوق بشری اسرائیل شده است. در مواردی که قطعنامه‌ای در این شورا برای محکومیت اسرائیل مطرح شده، ایالات متحده آمریکا آن را وتو کرده است. از سال ۱۹۹۶ تا مارس ۲۰۰۷ در مجموع ۷۱۲ قطعنامه در شورای امنیت سازمان ملل به تصویب رسیده است. کشورهای دارنده حق وتو، ۱۶ بار با استفاده از این امتیاز، مانع از تصویب قطعنامه‌ها شده‌اند. در این میان، آمریکا ۱۲ بار از حق وتو استفاده کرده که ۱۱ مورد آن در دفاع از رژیم اسرائیل بوده است.

Archive of SID

منابع

- میرعباسی، سیدباقر، میرعباسی، زری (۱۳۸۸) «نظام جهانی ارزیابی و حمایت از حقوق بشر»، چ دوم، انتشارات جنگل.
- احمدیان، حسن (۱۳۹۲) «رژیم صهیونیستی و نقض حقوق بشر در سرزمین‌های اشغالی» تاریخ دسترسی ۱۱ مهر ۱۳۹۲، در: <http://www.nedains.com/index.php>
- خرازی، فردین (۱۳۸۶) شورای حقوق بشر و راهبردهایی در خصوص نحوه تعامل جمهوری اسلامی ایران، مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- گودرزی، طاهره (۱۳۹۱) «موارد نقض حقوق بشر در اراضی اشغالی توسط رژیم صهیونیستی در سال ۲۰۱۲»، تاریخ دسترسی ۱۴ مهر ۱۳۹۲، در: <http://www.asnoor.ir/Public/Articles/ViewArticles.aspx?Code=217874>
- Uvin, Peter (2004) **Human Rights and Development**, Kumarian Press, Inc.
- UN Watch (2015) "Monitoring the United Nations, Promoting Human Rights Anti-Israel Resolutions" at: <http://www.unwatch.org/site/c.bdKKISNqEmG/b.3820041/>